

ΤΟΜΟΣ Ι

**ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ:
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ**

*Θουκυδίδης, Ξενοφών, Αρριανός, Πλούταρχος και
Διόδωρος Σικελιώτης*

ΔΗΜΗΓΟΡΙΕΣ αλλά και ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ

Τίτλος: ΤΟΜΟΣ Ι - ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ:
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Θουκυδίδης, Ξενοφῶν, Ἀρριανός, Πλούταρχος καὶ Διόδωρος
Σικελιώτης

Συγγραφέας: Δημήτριος Νάτσης

Διόρθωση: Αργυρώ Διαμαντοπούλου, Ολυμπία Ζουρνατζή

Τόπος και Χρονολογία πρώτης έκδοσης:

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2023

ISBN: 978-618-86530-5-4

Σελίδες: 333

Διάσταση σελίδας: 17x24 cm

Χαρτί: Γραφής 100gr

Εκδόσεις: Φιλολογικό σχολείο

Web site: filologikosxoleio.gr

Copyright © 2023 filologikosxoleio

Υπεύθυνη ψηφιακής σελιδοποίησης:

Κατερίνα Μηνογιάννη

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΑΤΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ Ι

ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ:
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Θουκυδίδης, Ξενοφῶν, Ἀρριανός, Πλούταρχος καὶ
Διόδωρος Σικελιώτης

ΔΗΜΗΓΟΡΙΕΣ ἀλλὰ καὶ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ

Διορθωτές

Αργυρώ Διαμαντοπούλου

Ολυμπία Ζουρνατζή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	9
Κριτική Ανάγνωση	13

A. Θουκυδίδης	15
<i>Θουκυδίδου, A76:</i> Δημηγορία Αθηναίων πρέσβων στην Σπάρτη πριν την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου.	17
<i>Θουκυδίδου, A144:</i> Δημηγορία Περικλή στην εκκλησία του δήμου πριν την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου.	27
<i>Θουκυδίδου, Γ10:</i> Δημηγορία Μυτιληναίων ενώπιον των Πελοποννησίων.	38
<i>Θουκυδίδου, Γ13:</i> Δημηγορία Μυτιληναίων ενώπιον των Πελοποννησίων.	50
<i>Θουκυδίδου, E85-88:</i> Διάλογος Αθηναίων-Μηλίων.	61
<i>Θουκυδίδου, E99-102:</i> Διάλογος Αθηναίων-Μηλίων.	72
<i>Θουκυδίδου, Ζ9-10:</i> Δημηγορία Νικία πριν την σικελική εκστρατεία.	82
<i>Θουκυδίδου, Ζ13:</i> Δημηγορία Νικία πριν την σικελική εκστρατεία.	90
<i>Θουκυδίδου, Ζ16:</i> Δημηγορία Αλκιβιάδη πριν την σικελική εκστρατεία.	98
<i>Θουκυδίδου, Ζ17-18:</i> Δημηγορία Αλκιβιάδη πριν την σικελική εκστρατεία.	108

B. Ξενοφῶν	119
<i>Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2, 3, 24-27:</i> Δημηγορία Κριτία κατά Θηραμένη στην Βουλή.	121
<i>Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2, 3, 31-33:</i> Δημηγορία Κριτία κατά Θηραμένη στην Βουλή.	132
<i>Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2, 3, 35-38:</i> Απολογία Θηραμένη στην Βουλή.	143
<i>Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2, 3, 43-44:</i> Απολογία Θηραμένη στην Βουλή.	155
<i>Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2, 4, 13-15:</i> Λόγος Θρασύβουλου προς στρατό δημοκρατικών.	163

<i>Ξενοφώντος, Αγησίλαος 1, 33-35</i> : Αγησίλαος ελευθερωτής ελληνικών πόλεων στην Περσία.	173
<i>Ξενοφώντος, Αγησίλαος 2, 5-8</i> : Ο Αγησίλαος εναντίον του αντισπαρτιατικού συνασπισμού στην Ελλάδα.	181

Γ. Άρριανός	193
<i>Άρριανού, Αλεξάνδρου ανάβασις 1, 13, 3-5</i> : Ο Παρμενίων, πριν την μάχη στον Γρανικό ποταμό, συμβουλεύει τον Μ. Αλέξανδρο.	195
<i>Άρριανού, Αλεξάνδρου ανάβασις 4, 12, 3-5</i> : Η ασέβεια του Καλλισθένη προς τον Μ. Αλέξανδρο.	205
<i>Άρριανού, Αλεξάνδρου ανάβασις 4, 19</i> : Ο έρωτας του Μ. Αλεξάνδρου για την Ρωξάνη.	213

Δ. Ιστορικά κείμενα τράπεζας θεμάτων Β' Λυκείου & πανελλαδικών Β' Λυκείου	223
<i>Θουκυδίδου, 2.10.3-2.11.2</i> (προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 14609).	225
<i>Θουκυδίδου, 1 94-95</i> (προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 19090).	229
<i>Ξενοφώντος, Αγησίλαος 1.23-1.25.8</i> (προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 19169).	234
<i>Ξενοφώντος, Κύρου Παιδεία 1.2.61.-2.67</i> (προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 14613).	240
<i>Ξενοφώντος, Έλληνικά, 2, 4, 1-3.5</i> (προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 15910).	244
<i>Διοδώρου Σικελιώτη, Βιβλιοθήκη XII 53, 1-2</i> (προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 19215).	250
<i>Ξενοφώντος, Κύρου Ανάβασις E, IV, 4-7</i> (αδίδακτο Πανελλαδικών 1999 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	255
<i>Ξενοφώντος, Κύρου Παιδεία III. iii, 43-44</i> (αδίδακτο Έπαναληπτικών πανελλαδικών 2000 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	259
<i>Ξενοφώντος, Έλληνικά 7, 4, 9-10</i> (αδίδακτο Έπαναληπτικών πανελλαδικών 2001 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	263

Ε. Ιστορικά κείμενα πανελλαδικών Γ' Λυκείου	267
<i>Ξενοφώντος, Έλληνικά Α' (γ') 8 – 10</i> (αδίδακτο Έπαναληπτικών πανελλαδικών 2001 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	269
<i>Ξενοφώντος, Κύρου Ανάβασις ΙΙΙ, ι, 42-43</i> (αδίδακτο Πανελλαδικών Εσπερινών Λυκείων 2003 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	273
<i>Ξενοφώντος, Έλληνικά Στ' ΙV, 6-7</i> (αδίδακτο Έπαναληπτικών πανελλαδικών 2012 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	277
<i>Θουκυδίδου, Ε 115</i> (αδίδακτο Πανελλαδικών 2009 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	281
<i>Θουκυδίδου, Β 54</i> (αδίδακτο Επαναληπτικών πανελλαδικών 2011 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	286
<i>Θουκυδίδου, Η, 61</i> (αδίδακτο Πανελλαδικών 2012 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	290
<i>Θουκυδίδου, ΣΤ 28</i> (αδίδακτο Πανελλαδικών 2013, προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	294
<i>Θουκυδίδου, Α 15, 1-2</i> (αδίδακτο Πανελλαδικών 2015 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	299
<i>Θουκυδίδου, ΙΙ.89.8</i> (αδίδακτο Επαναληπτικών πανελλαδικών 2015 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	303
<i>Θουκυδίδου, ΙΙ 63, 1-3</i> (αδίδακτο Επαναληπτικών πανελλαδικών 2016 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	307
<i>Θουκυδίδου, Ι.72</i> (αδίδακτο Επαναληπτικών πανελλαδικών 2017 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	311
<i>Θουκυδίδου, 1.75</i> (αδίδακτο Επαναληπτικών πανελλαδικών 2019 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	315
<i>Θουκυδίδου, Α121, 1-4</i> (αδίδακτο Πανελλαδικών 2022 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	319
<i>Πλουτάρχου, Αλκιβιάδης 35</i> (αδίδακτο Πανελλαδικών Εσπερινών Λυκείων 2004 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	323
<i>Πλουτάρχου, Αλκιβιάδης 2</i> (αδίδακτο Πανελλαδικών Εσπερινών Λυκείων 2007 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	327
<i>Πλουτάρχου, Λακωνικά αποφθέγματα, 222B-D</i> (αδίδακτο Επαναληπτικών πανελλαδικών 2021 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).	331

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αυτή η θεματογραφία είναι ο Ι τόμος μίας νέας σειράς, η οποία φιλοδοξούσα αρκετά έτη να εκδοθεί, αλλά ήταν περιορισμένος ο διαθέσιμος χρόνος.

Μέ την παρούσα σειρά θέλω να καταδείξω τὸ ποικίλες καὶ πολύτροπο τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῆς ἀττικῆς διαλέκτου συνεχίζεται γιὰ πολλοὺς αἰῶνες μετὰ τὴν κλασικὴ περίοδο. Ὁ παρῶν τόμος ἀφορᾷ ἱστορικὰ κείμενα καὶ στηρίζεται κυρίως σὲ δημηγορίες τοῦ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος, ἀλλὰ καὶ σὲ ἀφηγηματικὰ μέρη τοῦ Ξενοφῶντος καὶ Ἀρριανοῦ, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἱστορικὰ θέματα τῶν πανελλαδικῶν καὶ τῆς τράπεζας θεμάτων, Β' & Γ' Λυκείου, ἀπὸ τὸ 1999 ὡς σήμερα, προσαρμοσμένα στὸ παρὸν σύστημα.

Ἀπὸ πληροφορίες πολὺ παλαιῶν φιλολόγων, οἱ ὁποῖοι ἔδιναν πανελλαδικές στὰ Ἀρχαία μόνο Ἀδίδακτο καθ' ὑπαγόρευση, εἶχα μάθει πὼς ὑπῆρχε κάτι σὰν ἄγραφος –ἴσως καὶ γραπτὸς– νόμος, ὁ ὁποῖος ἀπαγόρευε δημηγορίες στὶς πανελλαδικές. Βέβαια, τώρα πιά, ζοῦμε σὲ ἄλλη περίοδο κατὰ τὴν ὁποία κατὰ γένος ἢ γλῶσσα καὶ κατ' εἶδος τὰ ἀρχαία ἑλληνικὰ ἔχουν παραγκωνιστεῖ, δὲν ἑλκύουν, διότι ἡ βαρὺτητα ἔχει πέσει ἀλλοῦ καὶ παγκοσμίως καὶ στὸν τόπο μας. Τὰ ἔχω ἀναφέρει σὲ ἄλλους προλόγους, ἐπομένως δὲν θὰ ἐπαναληφθῶ.

Πόσοι ἄνθρωποι παγκοσμίως καὶ δὴ στὸν τόπο μας δὲν ἔχουν διαβάσει τὴν μετάφραση ἀπὸ τὸν διάλογο Ἀθηναίων – Μηλιῶν στὸν Θουκυδίδη, τὶς δημηγορίες τοῦ Νικία καὶ Ἀλκιβιάδη πρὶν τὴν σικελικὴ ἐκστρατεία στὸν Θουκυδίδη, ὥστε νὰ κατανοήσουν ἱστορικὰ τὴν ἔννοια τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ ἢ τὴν φύση τοῦ ἐγκρατῆ καὶ τοῦ ἀνευρμάτιστου; Ἡ πόσοι δὲν ἔχουν μελετήσει τὸν λόγο-κατηγορία τοῦ Κριτία πρὸς τὸν Θηραμένη καὶ τὴν ἀπολογία τοῦ Θηραμένη, ὥστε νὰ σκιαγραφήσουν τὴν ἔννοια τοῦ τυράννου; Πόσοι δὲν προσπάθησαν νὰ μελετήσουν τὴν ἀνδρεία προσωπικότητα τοῦ Ἀγησιλάου καὶ Θρασύβουλου ἢ πόσοι ἀγνοοῦν τὴν πυγμὴ, τὸ δίκαιο καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια στὴν προσωπικότητα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου;

Εἶναι θεμιτὸ νὰ μελετᾷ κανεὶς αὐτὰ ἀπὸ βιβλία ἢ ἀπὸ περιλήψεις, ὄχι ὅμως ἀπὸ ὅποια πηγὴ καὶ σίγουρα ὄχι σὲ τυχαία ἀναζή-

τηση στην google. Ωστόσο είναι μαγευτικό και συγκροτεῖ στέρεα γνώση και ἄποψη για ἕναν φιλόλογο νὰ τὰ μελετᾷ ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο κείμενο.

Θὰ καταθέσω κάποιες ἀπόψεις ἀπὸ ἐμπειρίες μου. Μὲ λυπεῖ νὰ βλέπω συναδέλφους νὰ προσπαθοῦν νὰ ἀποκτήσουν ὅποιο πτυχίο ὑπάρχει, ἀπλῶς καὶ μόνο γιὰ νὰ ἔχουν πρόσβαση στὸ Δημόσιο σχολεῖο. Σὲ αὐτὸ φταίει καὶ τὸ Ὑπουργεῖο μὲ τὶς προϋποθέσεις πὺ θέτει. Οἱ γνώσεις συναδέλφων, δημοσίας ἢ ιδιωτικῆς ἐκπαίδευσης, περιορίζονται σὲ τετριμμένα δεδομένα, σὲ τμήματα κειμένων συγγραφέων μόνο ἐντὸς της διδακτέας ὕλης –καὶ σίγουρα ὄχι σὲ βάθος. Δὲν τίθεται ἐνδιαφέρον νὰ διαβάσουν Παπαδιαμάντη, Μυριβήλη, νὰ μεταφράσουν ἀρχαῖα κείμενα, κ.ο.κ. Ποιὰ ἢ φιλολογικὴ ταυτότητα; Ἡ συναδέλφους, οἱ ὅποιοι μόλις ἢ προσφάτως πῆραν πτυχίο καὶ διατείνονται πὺς μποροῦν νὰ κάνουν ΟΛΑ τὰ μαθήματα στὴν Γ' Λυκείου! Καὶ τὸ κάνουν... Δὲν εἶναι ἐπίκριση, ἀλλὰ θεωρῶ πὺς στὸν ὠκεανὸ της ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ τοῦ κλασικοῦ πνεύματος, «ὅσο καὶ νὰ κολυμπᾷς, δὲν θὰ φτάσεις πουθενά... Πάντα θὰ γνωρίζεις νέους τόπους».

Μία ἀκόμη ἀνάμνηση-ἐμπειρία.

Ἦμουν 29 ἐτῶν καὶ προσπάθησα νὰ ἐπεξεργαστῶ συντακτικὰ καὶ μεταφραστικὰ τὸν διάλογο Αθηναίων - Μηλίων. Εἰλικρινά μοῦ ἦταν ἀδύνατον. Βιβλιογραφία, ὅπως πάντα, ἀρκετὴ καὶ πολὺ παλιά, ἀλλὰ δυσκολευόμουν. Τὸ ἐγκαταλείπω. Προσεγγίζω ἐκ νέου, μετὰ ἀπὸ δύο ἔτη, τὸν διάλογο αὐτὸν καὶ μὲ πείσμα ὀλοκληρώνω. Ποιὰ θεματογραφία ἔχει ἐντάξει κείμενα ἀπὸ αὐτὸ το τμήμα τοῦ ἔργου ἢ ἄλλες δύσκολες δημηγορίες τοῦ Θουκυδίδου; Δὲν μοῦ ἔρχεται καμία στὸν νοῦ, τοῦλάχιστον μὲ πλήρη μετάφραση καὶ πλήρη σύνταξη καὶ γλωσσικὰ σχόλια.

Κλείνοντας νὰ ἐπισημάνω τὰ ἐξῆς. Στὸν τόμο αὐτόν, ὅπως καὶ στοὺς ἄλλους πὺ θὰ ἐπακολουθήσουν, τὸ κάθε κείμενο εἶναι ἀρκετὰ ἐκτενές, ὥστε νὰ ὑπάρχει ἐπιλογή σ' ἕναν φιλόλογο νὰ τὸ διαιρέσει σὲ 2 ἢ καὶ 3 μαθήματα.

Ὑπάρχει πλήρης μετάφραση καὶ συντακτικὴ ἀνάλυση, ὅπως καὶ ποικίλα γλωσσικὰ σχόλια λεξιλογίου ἢ γραφῆς πὺ προκρίνω. Παράλληλα τὸ κάθε κείμενο εἶναι δομημένο μὲ ἐρωτήσεις κατανόη-

σης, γραμματικῆς καὶ συντακτικοῦ, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ λειτουργή-
σει ὡς κριτήριο προσομοίωσης.

Τέλος, ἐπειδὴ ὁ τόμος αὐτὸς ἀφορᾷ τὰ ἱστορικὰ κείμενα, ἔχω
ἐντάξει ὅλα τὰ θέματα τῶν πανελλαδικῶν καὶ τῆς τράπεζας θεμά-
των, Β' & Γ' Λυκείου, ἀπὸ το 1999 ὡς σήμερα, προσαρμοσμένα στὸ
παρὸν σύστημα, ὥστε νὰ βοηθοῦνται οἱ συνάδελφοι καὶ ἀντίστοιχα
νὰ βοηθοῦν τοὺς μαθητές τους.

Πρόκειται γιὰ ἕνα βιβλίο - μελέτη, ἕνα πόνημα , τὸ ὁποῖο παρα-
σκευάστηκε μέσα σὲ πολλές νύκτες καὶ ἡμέρες μὲ ἀγάπη καὶ μερά-
κι. Ἐλπίζω νὰ τύχει ἀντίστοιχης ἀποδοχῆς καὶ ἀγάπης.

Δημήτριος Νάτσης
4/9/2023

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Μὲ τὸν Δημήτρη Νάτση συνεργάζομαι ὡς ἐπιβλέπων καθηγητῆς τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς. Ὁ κύριος Νάτσης ἐργάζεται ἀδιάκοπα γιὰ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἡ ἀγάπη του αὐτὴ ἀποδεικνύεται ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν συνεχόμενη καὶ ἀδιάκοπη προσπάθειά του νὰ βοηθήσει μαθητὲς καὶ φιλολόγους μὲσω σεμιναρίων καὶ μαθημάτων ἀλλὰ καὶ μὲσω συγγραμμάτων.

Ἡ ἐμβάθυνση στὶς ἰδιαιτερότητες τῶν κειμένων καὶ ἡ ἀπόδειξη μὲσω ἀντιπαραβολῶν μὲ ἀντίστοιχα ἀποσπάσματα ἀποτελοῦν ἀσφαλῶς ἰδιαίτερα στοιχεῖα τῆς πρωτοτυπίας τῶν βιβλίων του. Τὸ συγκεκριμένο νέο βιβλίο του εἶναι ὀλοκληρωμένο καὶ μὲ διακριτὴ ταυτότητα, καθὼς στηρίζεται σὲ ἓναν θεματικὸ ἄξονα, τοὺς ἱστορικοὺς συγγραφεῖς τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. Περιέχει ἐκτενῆ καὶ δυσπρόσιτα κείμενα, τὰ ὁποῖα προορίζονται συνήθως γιὰ τὴν Τριτοβάθμια ἐκπαίδευση. Ὁ κύριος Νάτσης ἐξετάζει τὰ κείμενα σὲ ὅλο τὸ εὖρος καὶ τὸ βάθος τους, δηλαδὴ πρωτίστως γλωσσικὰ καὶ δομικὰ ἀλλὰ καὶ νοηματικὰ καὶ ἱστορικά. Παρέχει πλήρη συντακτικὴ καὶ μεταφραστικὴ ἀνάλυση γιὰ τὸ κάθε κείμενο καὶ προσαρμόζει ὅλα τὰ θέματα στὰ ζητούμενα τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας. Τὸ συγκεκριμένο βιβλίο προορίζεται νὰ βοηθήσει φιλολόγους καὶ μαθητὲς στὴν προσπάθειά τους γιὰ τὴν εἴσοδο στὴν Τριτοβάθμια Ἐκπαίδευση.

Σταμάτης Μπουσές
Αναπληρωτῆς καθηγητῆς Τ.Ε.Φ. στο Δ.Π.Θ.

Α' ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Θουκυδίδης

Θουκυδίδου, Α76:

Δημηγορία Αθηναίων πρέσβεων στην Σπάρτη πριν την έναρξη του πολέμου.

Θουκυδίδου, Α144:

Δημηγορία Περικλή στην εκκλησία του δήμου πριν την έναρξη του πελοποννησιακού πολέμου.

Θουκυδίδου, Γ10:

Δημηγορία Μυτιληναίων ενώπιον των Πελοποννησίων.

Θουκυδίδου, Γ13:

Δημηγορία Μυτιληναίων ενώπιον των Πελοποννησίων.

Θουκυδίδου, Ε85-88:

Διάλογος Αθηναίων-Μηλίων.

Θουκυδίδου, Ε99-102:

Διάλογος Αθηναίων-Μηλίων.

Θουκυδίδου, Ζ9-10:

Δημηγορία Νικία πριν την σικελική εκστρατεία.

Θουκυδίδου, Ζ13:

Δημηγορία Νικία πριν την σικελική εκστρατεία.

Θουκυδίδου, Ζ16:

Δημηγορία Αλκιβιάδη πριν την σικελική εκστρατεία.

Θουκυδίδου, Ζ17-18:

Δημηγορία Αλκιβιάδη πριν την σικελική εκστρατεία.

Θουκυδίδου, Α76

Το απόσπασμα προέρχεται από την δημηγορία των Αθηναίων πρέσβεων ενώπιον των Λακεδαιμονίων στην Σπάρτη. Αφού οι Λακεδαιμόνιοι απέστειλαν στην Αθήνα πολλές φορές πρέσβεις πριν την έναρξη του πολέμου, ζητώντας εκβιαστικά κάποια πράγματα, ήρθε η ώρα που και οι Αθηναίοι έστειλαν πρεσβεία στην Σπάρτη. Στο απόσπασμα οι Αθηναίοι πρέσβεις δικαιολογούν την τακτική που εφαρμόζουν στην συμμαχία-ηγεμονία τους μέσα από μία αντιπαραβολή.

Ἕμεῖς γοῦν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τὰς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστησάμενοι ἐξηγεῖσθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς ἀπήχθεσθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ, ὥσπερ ἡμεῖς, εὖ ἴσμεν μὴ ἂν ἦσσαν ὑμᾶς λυπηροὺς γενομένους **τοῖς ξυμμαχοῖς** καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἦ ἄρχειν ἐγκρατῶς ἢ αὐτοὺς **κινδυνεύειν**. Οὕτως οὐδ' ἡμεῖς θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιήκαμεν οὐδ' **ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπέου τρόπου**, εἰ ἀρχὴν τε διδομένην ἐδεξάμεθα καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν ὑπὸ <τριῶν> **τῶν μεγίστων** νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας, οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιούτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' αἰεὶ καθεστῶτος τὸν ἦσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἄξιοί τε ἅμα νομίζοντες εἶναι καὶ ὑμῖν δοκοῦντες μέχρι οὗ τὰ ξυμφέροντα λογιζόμενοι τῷ δικαίῳ **λόγῳ** νῦν χρῆσθε, ὃν οὐδεὶς πω **παρατυχὸν** ἰσχύι τι κτήσασθαι προθεὶς τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετράπετο. Ἐπαινέισθαί τε ἄξιοι οἵτινες χρῆσάμενοι τῇ ἀνθρωπεῖα φύσει ὥστε ἐτέρων ἄρχειν δικαιότεροι **ἢ κατὰ τὴν** ὑπάρχουσαν **δύναμιν** γένωνται. Ἄλλους γ' ἂν οὖν οἰόμεθα τὰ ἡμέτερα λαβόντας δεῖξαι ἂν μάλιστα εἶ τι μετριάζομεν· ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς ἀδοξία τὸ πλέον **ἢ ἔπαινος** οὐκ εἰκότως περιέστη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ἐξηγοῦμαι: διοικῶ.

ἀπεχθάνομαι: γίνομαι μισητός.

ἐγκρατῶς: ισχυρά, αυστηρά.

ἀνίημι: αφήνω να χαθεί, παραμελώ.

ὑπάρχω + γενική: αρχίζω κάτι.

κατείρογομαι: καταπιέζομαι.

παρατυγχάνει (παρατυχόν) [απρόσωπο]: είναι δυνατόν.

προτίθημι: προτιμῶ, προκρίνω κάτι.

περιίσταται (απρόσωπο): συμβαίνει.

ἀδοξία: καταφρόνηση, υποτίμηση.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να μεταφραστεί το άνωθεν κείμενο.

A2. Γιατί ο Αθηναίος πρέσβης θεωρεί πως θα είναι παράλογο η Αθήνα να εγκαταλείψει την ηγεμονία της;

B1. Να δοθούν οι υπόλοιποι βαθμοί παραθέσεως των τύπων του κειμένου: **λυπηρούς, ἐγκρατῶς, μεγίστων, τὸν ἥσσω, πλέον.**

B2. Να μεταφερθούν οι παρακάτω ρηματικοί τύποι του κειμένου στον μέλλοντα και παρακείμενο ίδιας φωνής, διατηρώντας τον γραμματικό τύπο στον οποίο βρίσκονται: **ὑπομείναντες, διδομένην, νομίζοντες, λογιζόμενοι, λαβόντας.**

Γ1. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένοι τύποι.

Γ2. Να αναγνωριστούν συντακτικά όλες οι δευτερεύουσες που εισάγονται με τον σύνδεσμο **εἰ**.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Δομή περιόδου	Δομή πρότασης
<p>--<u>Ἵμεῖς γοῦν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, ...ἐξηγεῖσθε</u>: Μία ημιπερίοδος, κύρια πρόταση.</p> <p>--<u>καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντός ... ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν</u>: Μία περίοδος, στην οποία η κύρια πρόταση είναι εὐ ἴσμεν μὴ ἂν ἦσσαν ὑμᾶς λυπηροὺς γενομένους τοῖς ξυμμάχοις καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἦ ἄρχειν ἐγκρατῶς ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν, μία υποθετική πρόταση εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντός ἀπήχθεσθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ (εξαρτημένος υποθετικός λόγος του μη πραγματικού. Απόδοση οι κατηγορηματικές μετοχές μὴ ἂν γενομένους καὶ ἀναγκασθέντας) και μία αναφορική παραβολική ὥσπερ ἡμεῖς με νοοῦμ. ρήμα ἀπηχθήμεθα.</p>	<p>--Ρήμα το ἐξηγεῖσθε, υποκείμενο Ἵμεῖς, αντικείμενο νοεῖται αὐτῶν (=πόλεων). Η χρονική μετοχή (προτερόχρονο) καταστησάμενοι, συνημμένη στο υποκείμενο, αντικείμενό της πόλεις, ο επιθετικός προσδιορισμός λόγω άρθρου τὰς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ στο πόλεις (τὰς Πελοποννησιακάς), ενώ ο εμπρόθετος ἐπὶ τὸ ὠφέλιμον σκοπού στην μτχ. και τέλος η δοτική αντικειμενική ὑμῖν στο τὸ ὠφέλιμον.</p> <p>--Στην υποθετική πρόταση ρήμα ἀπήχθεσθε, υποκ. ὑμεῖς, ο εμπρόθετος κατάστασης ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ στο ρήμα. Η μτχ. ὑπομείναντες τροπική, συνημμένη στο ρήμα, το επίρρημα τότε στην μτχ. και ο εμπρόθετος διὰ παντός χρόνου στην μτχ. ὑπομείναντες Στην αναφορική παραβολική υποκείμενο ἡμεῖς και το ὥσπερ επίρρημα τρόπου στο ρήμα. Στην κύρια πρόταση ρήμα εὐ ἴσμεν, υποκείμενο ἡμεῖς, αντικείμενο ὑμᾶς, ενώ οι κατηγορηματικές μτχ. μὴ ἂν γενομένους καὶ ἀναγκασθέντας συνημμένες στο αντικείμενο ὑμᾶς του ρήματος. Στην πρώτη κατηγορηματική μτχ. μὴ ἂν γενομένους το λυπηροὺς κατηγορούμενο στο υποκ. της μετοχής ὑμᾶς, το τοῖς ξυμμάχοις δοτική αντικειμ. στο λυπηροὺς και το επίρρημα ποσού μὴ ἦσσαν στην μετοχή. Στην ἄλλην κατηγορηματική μτχ. ἀναγκασθέντας αντικείμενο τα δύο τελικά ἀπαρέμφ. ἢ ἄρχειν ἢ κινδυνεύειν</p>

Οὕτως οὐδ' ἡμεῖς θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιήκαμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου ..... προθεῖς τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετράπετο.: Μία σχοινοτενής θουκυδίδεια περίοδος, στην οποία κύρια **Οὕτως οὐδ' ἡμεῖς θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιήκαμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου**

τρόπου, δύο

αιτιολογικές υποθετικής αιτιολογίας στο θαυμαστὸν που συνδέονται παρατακτικά με το **καί, εἰ ἀρχὴν τε διδομένην ἐδεξάμεθα καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν ὑπὸ <τριῶν> τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας, οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιούτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' αἰεὶ καθεστῶτος τὸν ἦσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἄξιοί τε ἅμα νομίζοντες εἶναι καὶ ὑμῖν δοκοῦντες, μία χρονική μέχρι οὐ τὰ ξυμφέροντα λογιζόμενοι τῷ δικαίῳ λόγῳ νῦν χρῆσθε, καὶ μία αναφορική ὄν οὐδεὶς πω παρατυχὸν ἰσχύι τι κτήσασθαι προθεῖς τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετράπετο** προσδιοριστική στο **λόγῳ.**

που συνδέονται παρατακτικά με τα ἤ... ἤ. Υποκείμενο και των δύο απαρεμφάτων το **ὑμᾶς,** ενώ το επίρρημα τρόπου **ἐγκρατῶς** στο **ἄρχειν.** Το **αὐτούς** κατηγορημ. προσδιορισμός στο **ὑμᾶς.**

--Στην κύρια πρόταση ρήμα το **πεποιήκαμεν,** υποκείμενο **ἡμεῖς,** αντικείμεν. το **οὐδὲν,** το **θαυμαστὸν** επιθετικός προσδ. στο **οὐδὲν,** ενώ το επίρρημα ποσού **Οὕτως** επίρρημα τρόπου στο ρήμα. Ο εμπρόθετος **ἀπὸ τοῦ τρόπου** του χωρισμού-τρόπου στο ρήμα, ενώ το **τοῦ ἀνθρωπείου** επιθετικός στο **τρόπου.**

Στην πρώτη αιτιολογική ρήμα το **ἐδεξάμεθα,** υποκείμενο **ἡμεῖς,** αντικείμενο το **ἀρχήν,** ενώ η **μτχ. διδομένην** επιθετική ως επιθετικός προσδιορισμός στο **ἀρχήν.**

Στην δεύτερη αιτιολογική ρήμα το **μὴ ἀνεῖμεν,** υποκείμενο **ἡμεῖς** και **ταύτην** αντικείμενο. Οι **μετοχές νικηθέντες οὐδ' ὑπάρξαντες, ἀλλ' καθεστῶτος τε νομίζοντες καὶ δοκοῦντες,** οι οποίες συνδέονται παρατακτικά μεταξύ τους, είναι όλες αιτιολογικές στο ρήμα **μὴ ἀνεῖμεν.** Η πρώτη μετοχή **νικηθέντες,** συνημμένη στο υποκείμενο **ἡμεῖς,** δέχεται τον εμπρόθετο αιτίας **ὑπὸ τῶν μεγίστων,** ενώ τα **τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας** επιμεριστικές επεξηγήσεις στο **<τριῶν> τῶν μεγίστων.** Η επόμενη μετοχή **ὑπάρξαντες,** συνημμένη και αυτή στο υποκείμενο **ἡμεῖς,** αντικείμενό της **τοῦ τοιούτου (: τοῦ ἄρχειν),** ενώ το **πρῶτοι** επιρρηματικό κατηγορούμενο σειράς στο **ἡμεῖς.** Η επόμενη μετοχή **καθεστῶτος** δεν είναι απόλυτη, αλλά συνημμένη στο **τοῦ τοιούτου,** με το **αἰεὶ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

“Εσείς, λοιπόν, Λακεδαιμόνιοι, αφού τακτοποιήσατε τα πολιτεύματα των πόλεων της Πελοποννήσου προς όφελός σας, τώρα τίς διοικείτε και, αν τότε μένοντας σταθεροί μέχρι τέλους γινόσασταν μισητοί με την ηγεμονία σας, όπως γινόμαστε εμείς τώρα, ξέρουμε καλά ότι δεν θα ήσασταν για τους συμμάχους λιγότερο οδυνηροί και ότι θα αναγκαζόσασταν είτε να ασκείτε την εξουσία σκληρά είτε να φέρετε τους εαυτούς σας σε κίνδυνο. Ομοίως και εμείς δεν κάναμε τίποτα παράδοξο ούτε ασύμφωνο προς την ανθρώπινη φύση με το να δεχτούμε από την μία την ηγεμονία που μας δόθηκε από την άλλη να μη την αφήνουμε, αφενός διότι υποχωρήσαμε στα τρία πιο σημαντικά πράγματα, στην τιμή, στον φόβο και στην ωφέλεια, αφετέρου διότι δεν αρχίσαμε εμείς πρώτοι μία τέτοια πολιτική πρακτική, αλλά αυτή πάντοτε ίσχυε, δηλαδή ο αδύναμος να υποτάσσεται στον ισχυρότερο, και συγχρόνως διότι θεωρούμε πως αξίζουμε (αυτήν την ηγεμονία) και εσείς εξ άλλου τό πιστεύατε, μέχρι την στιγμή που αφού πρώτα υπολογίσατε το συμφέρον σας προβάλλατε τώρα επιχειρήματα δικαίου, τα οποία βέβαια κανείς, ενώ τού δόθηκε η ευκαιρία να αποκτήσει κάτι με την ισχύ του, δεν τά προτίμησε και μετά απομακρύνθηκε από την ευκαιρία της επικράτησης. Και είναι αξιέπαινοι όσοι, μολονότι ακολουθούν τα ανθρώπινα ένστικτά ώστε να επιδιώκουν την κυριαρχία επί των άλλων, ωστόσο καταλήγουν να είναι πιο δίκαιοι απ’ ό,τι τους επιτρέπει η δύναμη που έχουν. Επίσης, πιστεύουμε πως αν κάποιος άλλοι έρθουν στην θέση μας θα αποδείξουν δια της αντιπαραβολής καλύτερα κατά πόσο εμείς είμαστε μετριοπαθείς· αλλά, ακόμη και εξαιτίας της επιείκias μας αυτής συμβαίνει να καταφρονούμε παρά να επαινούμαστε.”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B1.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
λυπηρούς	λυπηροτέρους	λυπηροτάτους
έγκρατῶς	έγκρατεστέρον	έγκρατέστατα
μεγάλων	μειζόνων	μεγίστων
ολίγον/μικρόν	τόν ἥσσω	-----
πολύ	πλέον	πλείστα

.....
.....
.....
.....

Γ1.

- **ύμῖν:** δοτική αντικειμενική στο **τὸ ὠφέλιμον.**
- **τοῖς ξυμμάχοις:** δοτική αντικειμενική στο **λυπηρούς.**
- **κινδυνεύειν:** τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο της μετοχής **ἀναγκασθέντας.**
- **ἀπὸ τοῦ τρόπου:** εμπρόθετος του χωρισμού-τρόπου στο ρήμα **πεποιήκαμεν.**
- **ὑπὸ τῶν μεγίστων:** εμπρόθετος αιτίας στην **μτχ. νικηθέντες.**
- **λόγω:** αντικείμενο στο **χρησθε.**
- **παρατυχόν:** μετοχή εναντιωματική, αιτιατική απόλυτη, με υποκείμενό της το τελικό απαρέμφατο **κτήσασθαι**
- **ἢ κατὰ τὴν δύναμιν:** β' ὀρος σύγκρισης.
- **ἢ ἔπαινος:** β' ὀρος σύγκρισης (=ἐπαινῆσθαι) με α' ὀρο το **ἀδοξία** (=ἀδοξεῖσθαι).

Γ2.

- εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς ἀπήχθεσθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ:
Υποθετική πρόταση. Σχηματίζει εξαρτημένο υποθετικό λόγο του μη πραγματικού. Απόδοση οι κατηγορηματικές μετοχές μὴ ἂν γενομένους καὶ ἀναγκασθέντας.
- εἰ ἀρχὴν τε διδομένην ἐδεξάμεθα καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν ὑπὸ <τριῶν> τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας, οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιούτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' αἰεὶ καθεστῶτος τὸν ἥσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἄξιοί τε ἅμα νομίζοντες εἶναι καὶ ὑμῖν δοκοῦντες: Δύο αιτιολογικές υποθετικής αιτιολογίας στο θαυμαστὸν που συνδέονται παρατακτικά με το καὶ.
- εἴ τι μετριάζομεν: πλάγια ερωτηματική ως αντικείμενο στο απαρέμφατο δεῖξαι ἂν.

Θουκυδίδου, Ε99-102

Ο διάλογος Αθηναίων και Μηλίων στο νησί της Μήλου, όταν οι Αθηναίοι αποβιβάστηκαν με σκοπό ή να τούς κάνουν συμμάχους ή να τούς καταστρέψουν, έχει αποτυπωθεί στην ιστορία ως δείγμα της σύγκρουσης μίας ιμπεριαλιστικής πολιτικής με το σθένος μίας μικρής χώρας. Στο παρόν απόσπασμα, ο διάλογος έχει προχωρήσει σε τέτοιο σημείο, ώστε οι Αθηναίοι να απειλούν τους Μηλίους με καταστροφή, αλλά οι Μήλιοι να αντιστέκονται.

{ΑΘ.} “Οὐ γὰρ νομίζομεν ἡμῖν τούτους δεινότερους, ὅσοι ἤπειρῶταί που ὄντες τῷ ἐλευθέρῳ πολλὴν τὴν διαμέλλησιν τῆς πρὸς ἡμᾶς φυλακῆς ποιήσονται, ἀλλὰ τούς νησιώτας τέ που ἀνάρκτους, ὥσπερ ὑμᾶς, καὶ τούς ἤδη τῆς ἀρχῆς τῷ ἀναγκαίῳ παροξυνομένους. Οὗτοι γὰρ πλεῖστ' ἂν τῷ ἀλογίστῳ ἐπιτρέψαντες **σφαῶς τε αὐτούς** καὶ ἡμᾶς ἐς προὔπτον κίνδυνον καταστήσειαν.”

{ΜΗΛ.} “Ἡ που ἄρα, εἰ τοσαύτην γε ὑμεῖς τε μὴ **παυθῆναι** ἀρχῆς καὶ οἱ δουλεύοντες ἤδη ἀπαλλαγῆναι τὴν παρακινδύνευσιν ποιοῦνται, ἡμῖν γε τοῖς ἔτι ἐλευθέροις πολλὴ κακότης καὶ δειλία μὴ πᾶν πρὸ τοῦ δουλεῦσαι ἐπεξελεθεῖν.”

{ΑΘ.} “ Οὐκ, ἦν γε σωφρόνως βουλευήσθε· οὐ γὰρ **περὶ ἀνδραγαθίας** ὁ ἀγὼν ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μὴ **αἰσχύνην** ὀφλεῖν, περὶ δὲ σωτηρίας μᾶλλον ἢ βουλή πρὸς τοὺς κρείσσονας **πολλῶ** μὴ ἀνθίστασθαι.”

{ΜΗΛ.} “ Ἄλλ' ἐπιστάμεθα τὰ τῶν πολέμων ἔστιν ὅτε **κοινοτέρως** τὰς τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρον **ἐκατέρων** πλῆθος· καὶ ἡμῖν τὸ μὲν εἶξαι εὐθύς ἀνέλπιστον, μετὰ δὲ τοῦ δρωμένου ἔτι καὶ στήναι ἐλπίς ὀρθῶς.”

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ἡ διαμέλλησις: η βραδύτητα, η χρονοτριβή. / πολλή διαμέλλησις φυλακῆς: μακροχρόνιος αναβολή προφυλάξεων.

ὁ ἡπειρώτης (# ὁ νησιώτης): ο στην ξηρά ευρισκόμενος.

ἄναρκτος-ον: ο μη αρχόμενος, ο μη υποταγμένος.

τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἀρχῆς: ο εξαναγκασμός της εξουσίας.

πρόοπτος-ον > προὔπτος-ον (κράση): εμφανής, κατάδηλος.

ἐπιτρέπω τί τινι: εμπιστεύομαι κάτι σε κάποιον/κάτι. / ἐπιτρέπω τι ἀλογίστω: εμπιστεύομαι κάτι στην απερισκεψία μου, παρασύρομαι από την απερισκεψία μου.

δουλεύω: είμαι υπόδουλος.

ἦ πού (ἄρα) [εδώ] επομένως (οι Μήλιοι βγάζουν συμπέρασμα εξ ὅσων είπαν οι Αθηναίοι).

ποιούμαι παρακινδύνευσιν: παρακινδυνεύω, ριψοκινδυνεύω.

ἡ κακότης: η ανανδρεία, η ανικανότητα.

ἐπεξέρχομαι πᾶν: δοκιμάζω κάθε μέσο.

ἀπὸ του ἴσου: ισοδυνάμα, από ίση θέση.

ὄφλισκάνω: χρωστώ, οφείλω. / ὄφλισκάνω μοι αἰσχύνην: επισύρω ντροπή εις βάρος μου, ντροπιάζομαι.

ἔστιν ὅτε (ἐπίρρημα): ενίστε, καμιά φορά.

κοινὸς-κοινή-κοινὸν: ἴσος, δίκαιος.

ἦ κατὰ: ιδιαίτερη μορφή εισαγωγής β' ὀρου σύγκρισης.

ἀνέλπιστος-ον (ενεργητικῶς): αὐτός που δεν αφήνει ελπίδα.

τὸ δρώμενον: η πολεμική αντίσταση.

ἴσταμαι ὀρθῶς: σώζομαι, διασώζομαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να μεταφραστεί το άνωθεν κείμενο.

A2. Πώς απειλούν οι Αθηναίοι τους Μηλίους και πώς αντιδρούν οι τελευταίοι; Ποιό συμπέρασμα εξάγετε από την στάση των Μηλίων;

B1. Να δοθούν οι υπόλοιποι βαθμοί παραθέσεως των κάτωθι επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου: **δεινότερους, πλειστ', μᾶλλον, κρείσσονας, ὀρθῶς.**

B2. Να δοθεί το γ' πληθυντικό οριστικής παρακειμένου και το απαρέμφατο παρακειμένου των κάτωθι ρηματικών τύπων του κειμένου, στην φωνή που βρίσκονται: **παροξυνομένους, ἀπαλλαγῆναι, ἐπεξελθεῖν, λαμβάνοντα, στήναι.**

Γ1. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένες λέξεις.

Γ2α. Από το κάτωθι απόσπασμα του κειμένου να βρεθεί ο λανθάνων υποθετικός λόγος και να αναλυθεί: «**Οὔτοι γὰρ πλειστ' ἂν τῷ ἀλογίστῳ ἐπιτρέψαντες σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς ἐς προὔπτον κίνδυνον καταστήσειαν**».

Γ2β. Να αναγνωριστεί ο υποθετικός λόγος του κάτωθι αποσπάσματος και να τραπεί σε είδος του προσδοκωμένου: «**Ἡ που ἄρα, εἰ τοσαύτην γε ὑμεῖς τε μὴ παυθῆναι ἀρχῆς καὶ οἱ δουλεύοντες ἤδη ἀπαλλαγῆναι τὴν παρακινδύνουσιν ποιοῦνται, ἡμῖν γε τοῖς ἔτι ἐλευθέροις πολλὴ κακότης καὶ δειλία μὴ πᾶν πρὸ τοῦ δουλεῦσαι ἐπεξελθεῖν**».

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Δομή περιόδου	Δομή πρότασης
<p><u>--Οὐ νομίζομεν ... παροξυνομένους.</u> Οὐ γὰρ νομίζομεν ἡμῖν τούτους δεινότερους, ἀλλὰ τοὺς νησιώτας τέ που ἀνάρκτους, ὥσπερ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἤδη τῆς ἀρχῆς τῷ ἀναγκαίῳ παροξυνομένους: Κύρια πρόταση. ὅσοι ἠπειρώται που ὄντες τῷ ἐλευθέρῳ πολλὴν τὴν διαμέλλησιν τῆς πρὸς ἡμᾶς φυλακῆς ποιήσονται: Αναφορ.-αιτιολογική. Ὡς πρὸς τὴν αναφορικότητά της εἶναι προσδιορ. στο τούτους καὶ αιτιολογική στο δεινότερους.</p>	<p>-- Στην κύρια ρῆμα το Οὐ νομίζομεν, αντικείμενά του τα τούτους ἀλλὰ τοὺς νησιώτας τέ καὶ τοὺς παροξυνομένους, ἐνῶ στο τούτους κατηγορούμενο το δεινότερους. Στο δεύτερο αντικείμενο νησιώτας συνάπτεται μία νοούμενη αναφορική-αιτιολογική μτχ. ὄντας (κατ' αναλογία με τὴν αναφορικο-αιτιολογική πρόταση), στὴν ὁποία κατηγορούμενο του υποκειμ. νησιώτας εἶναι το ἀνάρκτους. Το ὥσπερ ἐδῶ δὲν εἰσάγει, ἀλλὰ εἶναι το τροποποιητικό-αναλογικό "σαν" [πρβλ. <i>Ξενοφῶντος, Συμπόσιον 1,11: ἐκείνοι σιωπῇ ἐδείπνουν, ὥσπερ τοῦτο ἐπιτεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ κρείττονος τινος</i>]. Ἡ τελευταία μετοχή που λειτουργεῖ καὶ ὡς αντικείμενο, τοὺς παροξυνομένους, εἶναι αναφορικο-αιτιολογική, ἐνῶ τῷ ἀναγκαίῳ δοτική τῆς αἰτίας στὴν μετοχή καὶ τῆς ἀρχῆς γενική υποκειμενική στο τῷ ἀναγκαίῳ. Στὴν αναφορ.-αιτιολογική πρόταση ρῆμα το ποιήσονται, υποκείμενο ὅσοι, αντικ. ρήματος τὴν διαμέλλησιν, το πολλὴν επιθετικός στο διαμέλλησιν, το τῆς φυλακῆς γενική αντικειμενική στο διαμέλλησιν, ἐνῶ ο ἐμπρόθετος πρὸς ἡμᾶς τῆς ἐναντίωσης στο φυλακῆς. Ἡ μετοχή ὄντες τροπική, συνημμένη στο υποκείμενο, το ἠπειρώται επιρρηματικό κατηγορ. τύπου, ἐνῶ ἡ δοτική τῷ ἐλευθέρῳ τῆς αἰτίας στὴν ρηματικὴ φράση (ο Stahl ἀλλάξε τὴν δοτικὴ τῷ ἐλευθέρῳ σε γενική -διαίρετική- τῶν ἐλευθέρων στὶς κριτικ. ἐκδόσεις. Ὡστόσο ἐγὼ τὴν διατηρῶ, διότι ο Θουκυδίδης</p>

-- Οὗτοι πλείστ'... καταστήσειαν.

Μία ημιπερίοδος, κύρια πρόταση.

-- Ἦ που ἄρα ... ἐπεξελθεῖν.

Ἦ που ἄρα ἡμῖν γε τοῖς ἔτι ἐλευθέροις πολλή κακότης καὶ δειλία μὴ πᾶν πρὸ τοῦ δουλεῦσαι ἐπεξελθεῖν: Κύρια πρόταση, στην οποία νοεῖται το ρῆμα ἂν εἶη.

εἰ τοσαύτην γε ὑμεῖς τε μὴ παυθῆναι ἀρχῆς καὶ οἱ δουλεύοντες ἤδη ἀπαλλαγῆναι τὴν παρακινδύνευσιν ποιοῦνται: Υποθετική πρόταση, ἡ οποία σε σχέση με την ἀπόδοσή της, ἂν εἶη, σχηματίζει υποθετικό λόγο του πραγματικού.

αρέσκεται στις ἀφηρημένες ἐννοιες καὶ μάλιστα με ουδέτερο ἐπιθέτου, ὅπως ἐδῶ).

-- Ρῆμα το ἂν καταστήσειαν, υποκείμενο Οὗτοι (νησιῶται καὶ οἱ παροξυνόμενοι), ἀντικείμενο σφᾶς τε αὐτούς (αυτοπάθ.) καὶ ἡμᾶς, ἐνῶ ο ἐμπρόθετος ἐς κίνδυνον τῆς κατάστασης, με το προῦπτον ἐπιθετ. στο κίνδυνον. Ἡ μετοχή ἐπιτρέψαντες υποθετική, συνημμένη στο υποκείμενο, το πλείστ' ἄμεσο ἀντικείμενο τῆς μτχ. καὶ ἔμμεσο τῶ ἀλογίστῳ (εἰ ἐπιτρέψαιεν .... ἂν καταστήσειαν).

-- Στην κύρια ρῆμα νοεῖται ἂν εἶη, υποκ. κακότης καὶ δειλία, το πολλή ἐπιθετικός προσδιορ. (υπαρκτικό το εἰμί ἐδῶ), το ἡμῖν δοτική προσωπική κτητική, ἐνῶ το τοῖς ἐλευθέροις κατηγορ. ἀπό νοούμενη μετοχή οὔσι, συνημμένη στο ἡμῖν. Το ἀπαρέμφατο μὴ ἐπεξελθεῖν του σκοπού, με το πᾶν ἀντικείμενό του, ἐνῶ ο ἐμπρόθ. πρὸ τοῦ δουλεῦσαι τῆς ἀντικατάστασης στο ἀπαρέμφατο.

Στην υποθετική ρῆμα το ποιοῦνται, υποκ. τα ὑμεῖς τε καὶ οἱ δουλεύοντες, ἐνῶ ἀντικείμενο τὴν παρακινδύνευσιν, ἐνῶ το τοσαύτην ἐπιθετικός προσδιορ. στο παρακινδύνευσιν. Τα ἀπαρέμφατα μὴ παυθῆναι καὶ ἀπαλλαγῆναι εἶναι ἀπαρ. σκοπού, ἐκ των οποίων το πρῶτο, μὴ παυθῆναι, ἔχει υποκείμενό του το ὑμεῖς καὶ το δεύτερο, ἀπαλλαγῆναι, ἔχει το οἱ δουλεύοντες, ἐνῶ καὶ τα δύο ἀπαρέμφ. παίρνουν ἀντικείμενο το ἀρχῆς.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

ΑΘΗΝ.: “Δεν θεωρούμε επικίνδυνους εχθρούς όσους ζουν κάπου στην ηπειρωτική χώρα απολαμβάνοντας την ελευθερία τους, διότι αυτοί ακριβώς εξ αιτίας αυτής της καταστάσεως, θα καθυστερήσουν πολύ να πάρουν προφυλάξεις απέναντί μας· επικίνδυνους εχθρούς θεωρούμε κάποιους νησιώτες που ακόμη δεν υποτάχθηκαν σ’ εμάς, σαν εσάς για παράδειγμα, αλλά και αυτούς που δυσανασχετούν εκ της αναγκαστικής υποταγής τους· γιατί αυτοί οι τελευταίοι, αν εμπιστευτούν την κρίση τους εν θερμώ και παρασυρθούν από το θυμικό τους, θα οδηγήσουν και τον εαυτό τους και εμάς σε προφανή κίνδυνο.”

ΜΗΛ.: Βάσει αυτών που λέτε, όμως, αν εσείς διακινδυνεύετε τόσα πολλά προκειμένου να μη καταλυθεί η ηγεμονία σας και αν παράλληλα οι υπήκοοί σας διακινδυνεύουν εξ ίσου τόσα πολλά προκειμένου να αποσκιρτήσουν από αυτήν (ηγεμονία σας), είναι προφανές ότι εμείς, εφόσον είμαστε ακόμη ελεύθεροι, θα στιγματιστούμε ως ανίκανοι και δειλοί, αν δεν δοκιμάσουμε κάθε μέσο για να αποφύγουμε την υποταγή.”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A2.

Οι Αθηναίοι εδώ εφαρμόζουν, αντίθετα με τα δημοκρατικά ιδεώδη που προεσβεύουν, τον νόμο του ισχυρού.

Απειλούν ευθέως τους Μηλίους ότι επιθυμούν την πλήρη υποταγή τους και ότι, αν αυτή δεν επέλθει μέσω αυτής της διαβούλευσης, θα τό κάνουν με πόλεμο. Οι Μήλιοι, παρόλ' αυτά, δεν πτοούνται και δεν δειλιάζουν. Απαντούν πως οι ίδιοι, εφόσον είναι ελεύθεροι, είναι υποχρεωμένοι να αντισταθούν για να μην υποταχθούν

Οι Αθηναίοι ύστερα τονίζουν πως σε περίπτωση πολέμου οι Μήλιοι θα χάσουν, εφόσον η δύναμη των Αθηναίων είναι συγκριτικά μεγαλύτερη και ισχυρότερη. Οι Μήλιοι απαντούν πως η τύχη παίζει καθοριστικό ρόλο στις μάχες, επομένως πρέπει να εξαντλήσουν κάθε ελπίδα.

Άξια μνείας είναι δύο χαρακτηριστικά σε αυτό το κείμενο. Πρώτον ότι ο Θουκυδίδης, παρόλο θαυμαστής του αθηναϊκού ιδεώδους, είναι αντικειμενικός, παρουσιάζοντας την σκληρή εικόνα των Αθηναίων. Σε σχέση με αυτό δεν πρέπει να μάς περάσει απαρατήρητο ότι τους συμμάχους των Αθηναίων τούς αποκαλεί "οί δουλεύοντες", ενώ σε όλο το έργο τούς αποκαλεί και "ύποτελεις φόρου". Αυτό δείχνει και την επίκριση εκ μέρους του ιστορικού στην ιμπεριαλιστική τακτική των Αθηναίων. Ένα δεύτερο είναι το σθένος των Μηλίων, οι οποίοι απαντούν προσηκόντως στους Αθηναίους και είναι έτοιμοι να υπερασπιστούν την ελευθερία και αξιοπρέπειά τους.

B1.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
δεινούς	δεινότερους	δεινοτάτους
πολλά	πλείονα/πλείω	πλείστα
μάλα	μᾶλλον	μάλιστα
ἀγαθούς	κρείσσονας/κρείττους	κρατίστους
ὀρθῶς	ὀρθότερον	ὀρθότατα

Β' ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ξενοφῶν

Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2,3,24-27:

Δημηγορία Κριτία κατά Θηραμένη στην Βουλή.

Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2,3,31-33:

Δημηγορία Κριτία κατά Θηραμένη στην Βουλή.

Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2,3,35-38:

Απολογία Θηραμένη στην Βουλή.

Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2,3,43-44:

Απολογία Θηραμένη στην Βουλή.

Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά 2,4,13-15:

Λόγος Θρασύβουλου προς στρατό δημοκρατικών.

Ξενοφῶντος, Αγησίλαος 1,33-35:

Αγησίλαος ελευθερωτής ελληνικών πόλεων στην Περσία.

Ξενοφῶντος, Αγησίλαος 2,5-8:

Ο Αγησίλαος εναντίον του αντισπαρτιατικού συνασπισμού στην Ελλάδα.

Ξενοφώντας, Ἑλληνικά 2,3,24-27

Το απόσπασμα αυτό προέρχεται από τα Ἑλληνικά του Ξενοφώντα και είναι η δημηγορία του Κριτίας, του ενός εκ των δύο ηγετών των Τριάκοντα Τυράννων στην Αθήνα, μέσα στην Βουλή εναντίον του άλλου ηγέτη των Τριάκοντα, του Θηραμένη. Ο Κριτίας με σοφίσματα προσπαθεί να δικαιολογήσει τις πράξεις των Τριάκοντα και να πείσει τους βουλευτές να καταδικάσουν σε θάνατο τον Θηραμένη.

"Ἐπεὶ δὲ ὁ Θηραμένης παρῆν, ἀναστὰς ὁ Κριτίας ἔλεξεν ὧδε. ὦ ἄνδρες βουλευταί, εἰ μὲν τις ὑμῶν νομίζει πλείους τοῦ καιροῦ ἀποθνήσκειν, ἐννοησάτω ὅτι ὅπου πολιτεῖαι μεθίστανται πανταχοῦ ταῦτα γίνονται πλείστους δὲ ἀνάγκη ἐνθάδε πολεμίους εἶναι τοῖς εἰς ὀλιγαρχίαν μεθιστάσι διὰ τε τὸ πολυανθρωποτάτην τῶν Ἑλληνίδων τὴν πόλιν εἶναι καὶ διὰ τὸ πλεῖστον χρόνον ἐν ἐλευθερίᾳ τὸν δῆμον τεθράφθαι. Ἡμεῖς δὲ γνόντες μὲν τοῖς οἷοις ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν, γνόντες δὲ ὅτι Λακεδαιμονίοις τοῖς περισώσασιν ἡμᾶς ὁ μὲν δῆμος οὐ ποτ' ἂν φίλος γένοιτο, οἱ δὲ βέλτιστοι ἀεὶ ἂν πιστοὶ διατελοῖεν, διὰ ταῦτα σὺν τῇ Λακεδαιμονίων γνώμῃ τήνδε τὴν πολιτείαν καθίσταμεν. Καὶ ἐάν τινα αἰσθανώμεθα ἐναντίον τῇ ὀλιγαρχίᾳ, ὅσον δυνάμεθα ἐκποδῶν ποιούμεθα· πολὺ δὲ μάλιστα δοκεῖ ἡμῖν δίκαιον εἶναι, εἴ τις ἡμῶν αὐτῶν λυμαίνεται ταύτῃ τῇ καταστάσει, δίκην αὐτὸν δίδοναι. Νῦν οὖν αἰσθανόμεθα Θηραμένη τουτονὶ οἷς δύναται ἀπολλύντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. Ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ, ἂν κατανοῆτε, εὐρήσετε οὔτε ψέγοντα οὐδένα μᾶλλον Θηραμένους τουτουὶ τὰ παρόντα οὔτε ἐναντιούμενον, ὅταν τινὰ ἐκποδῶν βουλώμεθα ποιήσασθαι τῶν δημαγωγῶν. Εἰ μὲν τοίνυν ἐξ ἀρχῆς ταῦτα ἐγίγνωσκε, πολέμιος μὲν ἦν, οὐ μέντοι πονηρός γ' ἂν δικαίως ἐνομίζετο."

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

πολυάνθρωπος-ον: πολυπληθής.

οἶος-α-ον (όχι ως αναφορικό, αλλά εισάγοντας παράδειγμα): τέτοιος σαν, τέτοιος όπως.

οἱ βέλτιστοι: οι ολιγαρχικοί.

διατελώ: εξακολουθώ.

πιστός-ή-όν (ενεργητικώς εδώ): αυτός που εμπιστεύεται, που δείχνει εμπιστοσύνη.

ἐκποδὼν ποιῶμαι + αιτιατική: αποβάλλω, διώχνω κάποιον.

λυμαίνομαι + δοτική (ή αιτιατική): ατιμάζω, βλάπτω.

δίκην δίδωμι: τιμωρούμαι.

ψέγω + αιτιατική: κατακρίνω, μέμφομαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να μεταφραστεί το άνωθεν κείμενο.

A2. Πώς ο Κριτίας προσπαθεί να αποδώσει στις ενέργειες των Τριάκοντα δίκαιο χαρακτήρα;

B1. Από τα παρακάτω επίθετα του κειμένου να δώσετε το αντίστοιχο επίρρημα και στους τρεις βαθμούς: **πλείους, χαλεπήν, βέλτιστοι, πιστοί, πονηρός.**

B2. Από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους του κειμένου να δώσετε τους ονοματικούς τύπους στην φωνή και στον χρόνο που βρίσκονται: **παρήν, έννοησάτω, καθίσταμεν, διατελοῖεν, ἐγίγνωσκε** (στον αόριστο Β').

Γ1. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένες λέξεις.

Γ2. Να αναγνωριστούν οι υποθετικοί λόγοι του κειμένου.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Δομή περιόδου	Δομή πρότασης
<p>--<u>Ἐπει δὲ ὁ Θηραμένης παρῆν, ἀναστὰς ὁ Κριτίας ἔλεξεν ὧδε</u>: Μία περίοδος με δύο προτάσεις, μία χρονική Ἐπει δὲ ὁ Θηραμένης παρῆν και μία κύρια ἀναστὰς ὁ Κριτίας ἔλεξεν ὧδε.</p> <p>--<u>Ἦ ἄνδρες βουλευταί, ... πανταχοῦ ταῦτα γίνεταί</u>: Μία περίοδος, στην οποία υπάρχουν τέσσερις προτάσεις. Κύρια είναι Ἦ ἄνδρες βουλευταί, ἐννοησάτω. Μία υποθετική εἰ μὲν τις ὑμῶν νομίζει πλείους τοῦ καιροῦ ἀποθνήσκειν (απόδοση το ἐννοησάτω, ἀρα υποθετικός λόγος του πραγματικού), μία ειδική ὅτι πανταχοῦ ταῦτα γίνεταί ως αντικείμενο στο ρήμα ἐννοησάτω και τέλος μία αναφορική παραβολική τόπου ὅπου πολιτεῖαι μεθίστανται.</p> <p>--<u>πλείστους δὲ ἀνάγκη ἐνθάδε ..... ἐν ἐλευθερίᾳ τὸν δῆμον τεθράφθαι</u>: Μία ημιπερίοδος, μία κύρια πρόταση.</p>	<p>--Στην χρονική ρήμα παρῆν, υποκείμενο ὁ Θηραμένης. Στην κύρια ρήμα ἔλεξεν, υποκείμενο ὁ Κριτίας, το ὧδε επίρρημα τρόπου στο ρήμα, ενώ η μετοχή ἀναστὰς χρονική, συνημμένη στο υποκείμενο.</p> <p>--Στην κύρια πρόταση ρήμα το ἐννοησάτω, υποκείμενο νοεῖται τις, αντικείμενο η ειδική πρόταση (δες δομή περιόδου). Στην υποθετική πρόταση ρήμα νομίζει, υποκείμενο τις, η γενική ὑμῶν διααιρετική στο τις, αντικείμενο ρήματος το ειδικό απαρέμφατο ἀποθνήσκειν. Υποκείμενο του απαρεμφάτου πλείους (ετεροπρ.), ενώ η γενική τοῦ καιροῦ συγκριτική (επί της ουσίας συγκρίνεται η διάρκεια του ενεστώτα στο απαρεμφάτο ἀποθνήσκειν με την ευκαιριακή περίπτωση της αλλαγής πολιτεύματος στην λέξη τοῦ καιροῦ). Στην ειδική ρήμα το γίνεταί, υποκείμενο ταῦτα (αττική σύνταξη), το επίρρημα πανταχοῦ τόπου. Στην αναφορική παραβολική ρήμα το μεθίστανται, υποκείμενο πολιτεῖαι, ενώ το επίρρημα ὅπου τόπου στο ρήμα.</p> <p>--Ρήμα η απρόσωπη ἔννοια ἀνάγκη (ἔστι), υποκείμενο το τελικό απαρέμφατο εἶναι. Υποκείμενο του απαρεμφάτου πλείστους, το πολεμίους κατηγορούμενο στο υποκ. του απαρεμφάτου, ενώ το ἐνθάδε επίρρημα τόπου στο απαρέμφατο. Η επιθ. μτχ. τοῖς μεθιστᾶσι σε θέση</p>

<p>-- <u>Ἡμεῖς δὲ γνόντες μὲν τοῖς οἷοις ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν ..... τὴν πολιτείαν καθίσταμεν.</u> Μία περίοδος, στην οποία έχουμε μία κύρια πρόταση <u>Ἡμεῖς δὲ γνόντες μὲν τοῖς οἷοις ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν, γνόντες δὲ διὰ ταῦτα σὺν τῇ Λακεδαιμονίων γνῶμη τήνδε τὴν πολιτείαν καθίσταμεν,</u> και δύο ειδικές προτάσεις, που συνδέονται παρατακτικά μεταξύ τους με τα μὲν..δέ, ὅτι Λακεδαιμονίοις τοῖς περιώσασιν ἡμᾶς ὁ μὲν δῆμος οὐπότ' ἂν φίλος γένοιτο, οἱ δὲ βέλτιστοι αἰεὶ ἂν πιστοὶ διατελοῖεν, ως αντικείμενα της μετοχής γνόντες.</p>	<p>δοτικής αντικειμενικής στο πολεμίους, ενώ ο εμπρόθετος εἰς ὀλιγαρχίαν κατάστασης στην μετχ. (αντικείμενο μετοχής νοεῖται τὴν πολιτείαν). Μετά έχουμε τους εμπροθέτους αιτίας στην απρόσωπη έκφραση διὰ τε τὸ εἶναι καὶ διὰ τὸ τεθράφθαι που συνδέονται παρατακτικά μεταξύ τους. Στο πρώτο έναρθρο απαρέμφατο τὸ εἶναι υποκ. τὴν πόλιν, το πολυανθρωποτάτην κατηγορούμενο στο υποκειμ., ενώ η γενική τῶν Ἑλληνίδων διαίρετική στο πολυανθρωποτάτην (υπολογίζεται ότι στην Αττική κατοικοῦσαν 600.000 ἄνθρωποι, και εντός του ἄστεως οι 100.000). Στο ἄλλο έναρθρο απαρέμφ. τὸ τεθράφθαι υποκείμενο τὸν δῆμον, ο εμπρόθετος κατάστασης ἐν ἐλευθερίᾳ (εν εἶδει προληπτικού κατηγορ.: ἐλεύθερον), ενώ η αιτιατική χρόνον του χρόνου με το πλεῖστον επιθετικός προσδιορισμός στο χρόνον.</p> <p>--Στην κύρια πρόταση ρῆμα το καθίσταμεν, υποκείμ. Ἡμεῖς, αντικείμ. πολιτείαν, ενώ το τήνδε επιθετικός προσδιορ. στο πολιτείαν. Ο εμπρόθετος διὰ ταῦτα της αιτίας, ο οποίος στην ουσία επαναλαμβάνει τις δύο αιτιολογικές μετοχές γνόντες μὲν..γνόντες δέ. Ο ἄλλος εμπρόθετος σὺν τῇ γνῶμῃ κοινωνίας, ενώ η γενική Λακεδαιμονίων υποκειμενική στο γνῶμη. Η πρώτη αιτιολογική μετοχή γνόντες, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος Ἡμεῖς, δέχεται αντικείμ. το ειδικό απαρέμφατο εἶναι. Στο απαρέμφατο αυτό υποκείμενο δημοκρατίαν, το πολιτείαν κατηγορούμ. στο υποκείμενο του απαρεμφάτου, ενώ το χαλεπὴν επιθετικ. στο πολιτείαν. Οι</p>
---	--

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A2.

Ο Κριτίας ομολογουμένως ίσως ήταν ένας από τους πιο στυγνούς, ωμούς και βάνανους τυράννους. Βέβαια, αν δεν συνέβαιναν αυτά στην Αθήνα, ιδέα δεν θα είχαμε, όπως δεν έχουμε για πολλούς τυράννους στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Στο παρόν απόσπασμα από την δημηγορία του ενώπιον της Βουλής στην Αθήνα κατά του Θηραμένη ο Κριτίας, προκειμένου όχι μόνο να πετύχει την θανάτωση του Θηραμένη αλλά και να επιβάλλει στον αθηναϊκό λαό τις βάνανους πρακτικές του, χρησιμοποιεί σοφίσματα και γίνεται, όπως κάθε τύραννος, “χειριστικός”.

Έτσι, λοιπόν, αποδίδει τα αποτελέσματα και το κοινό αίσθημα από τις ενέργειες του καθεστώτος στην πανανθρώπινη και διαχρονική ισχύ της μεταβολής στην κοινωνική δομή εξ αιτίας της αλλαγής στην πολιτική διαχείριση. Αποδίδει την δυσανασχέτηση του αθηναϊκού λαού στην δημοκρατική παράδοση της πόλεως, αφήνοντας να εννοηθεί πως είναι προκατειλημμένοι και δεν βλέπουν το συμφέρον τους.

Παράλληλα με έμμεσο τρόπο αποκαλεί τον αθηναϊκό λαό αγνώμονα, καθώς δεν εκτιμά το γεγονός πως οι Λακεδαιμόνιοι τούς έσωσαν από την καταστροφή, παραβλέποντας όμως το ότι αυτοί τούς οδήγησαν στην απελπισία.

Τέλος, εφόσον δικαιολόγησε το παρόν πολίτευμα ως άριστο και σωτήριο

**Δ' ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ
Β' ΛΥΚΕΙΟΥ & ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Θουκυδίδου, 2.10.3-2.11.2

(προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 14609).

Θουκυδίδου, 1 94-95

(προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 19090).

Ξενοφώντος, Ἀγησίλαος 1.23-1.25.8

(προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 19169).

Ξενοφώντος, Κύρου Παιδεία 1.2.61.-2.67

(προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 14613).

Ξενοφώντος, Ἑλληνικά, 2,4, 1-3.5

(προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 15910).

Διοδώρου Σικελιώτη, Βιβλιοθήκη XII 53, 1-2

(προσαρμοσμένο κριτήριο σε Τράπεζα θεμάτων 19215).

Ξενοφώντος, Κύρου Ανάβασις E, IV, 4-7

(αδίδακτο Πανελλαδικών 1999 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Ξενοφώντος, Κύρου Παιδεία III. iii, 43-44

(αδίδακτο Ἐπαναληπτικών πανελλαδικών 2000
προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Ξενοφώντος, Ἑλληνικά 7,4,9-10

(αδίδακτο Ἐπαναληπτικών πανελλαδικών 2001
προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

1. Θουκυδίδου, 2.10.3-2.11.2 (ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 14609)

Ο Θουκυδίδης αφού έχει αναφερθεί στις προετοιμασίες των Πελοποννησίων και στη συγκέντρωση των δυνάμεών τους στον Ισθμό της Κορίνθου, ενόψει της εισβολής στην Αττική, παραθέτει τον λόγο του Αρχίδαμου.

Καί ἐπειδή πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἠγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρήνει τοιάδε. Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποίησαντο, καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσίν· ὅμως δὲ τῆσδε οὐπω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα καὶ αὐτοὶ πλείστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. Ἡ γὰρ Ἑλλάς πᾶσα τῆδε τῇ ὀρμῇ ἐπιῆρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὐνοίαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

οἱ ἐν τέλει: οἱ ἄρχοντες, αὐτοὶ που ἔχουν ἀξίωμα.

οὐπω: ὄχι ἀκόμα.

τῆς δόξης: ἀπὸ τῆς φήμης.

τὸ ἔχθος: τὸ μῖσος.

ὀρμῇ: ἐκστρατεία.

ἐπαίρομαι (πρκ.: ἐπιῆρμαι): ἀνησυχῶ, ἀναμένω με ἀνησυχία.

ἔχω εὐνοίαν: ἐπιθυμῶ, εὐχομαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. [Τ.Θ.] Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα:
«Ἄνδρες Πελοποννήσιοι ... πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν».

Μονάδες 20

A2. Γιατί ο Αρχίδαμος προτρέπει τον στρατό του ότι σε αυτήν την εκστρατεία πρέπει όλοι να πολεμήσουν υπερβαίνοντας τον εαυτό τους;

Μονάδες 10

B1. Να γίνει παραθετική αντικατάσταση των παρακάτω τύπων του κειμένου: **μάλιστα, μείζονα, ἄριστοι, χείρους, ἐνδεεστέρους.** (Μονάδες 5)

B2. Να δοθεί ο ίδιος τύπος στον μέλλοντα της ίδιας φωνής των παρακάτω ρηματικών τύπων: **ἔχοντες, ἐρχόμεθα, φαίνεσθαι, ἐπήρται, πρᾶξαι.** (Μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ1 [Τ.Θ.]. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου που βρίσκονται στη γενική πτώση:

τῶν Λακεδαιμονίων:	εἶναι	στο
τῆς ἐξόδου:	εἶναι	στο
πασῶν:	εἶναι	στο
ἡμῶν:	εἶναι	στο
πολέμων:	εἶναι	στο
τῶν πατέρων:	εἶναι	στο

(μονάδες 6)

Γ2 [Τ.Θ.]. Να αναγνωριστεί το είδος και η συντακτική λειτουργία των προτάσεων που ακολουθούν: «ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν», «ἃ ἐπινοοῦμεν». (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

[Κι όταν συνάχτηκε έτσι όλος ο συμμαχικός στρατός, κάλεσε ο Αρχίδαμος, ο βασιλιάς της Σπάρτης, που ήταν αρχιστράτηγος της εκστρατείας αυτής, όλους τους στρατηγούς των πόλεων όλων και τους πιο επίσημους και σπουδαίους πολίτες, και τούς ορμήνεψε κάπως έτσι:]

«Άντρες της Πελοποννήσου και σύμμαχοι, και οι πατέρες μας πήραν μέρος σε πολλές εκστρατείες μέσα κ' έξω από την Πελοπόννησο, κ' εμείς οι γεροντότεροι δεν είμαστε άμαθοι στον πόλεμο· δεν εβγήκαμε όμως ποτέ με μεγαλύτερο στράτευμα κ' εφοδιασμό από τούτον εδώ, και πηγαίνομε τώρα να χτυπήσομε πολιτεία εξαιρετικά δυνατή, κ' εμείς οι ίδιοι είμαστε πολύ μεγάλος και διαλεχτός στρατός. Σωστό είναι λοιπόν να μη φανούμε χειρότεροι από τους πατέρες μας, ούτε κατώτεροι από την φήμη που έχομε εμείς οι ίδιοι. Γιατί ολόκληρη η Ελλάδα έχει ξεσηκωθεί με τούτη την εκστρατεία, κ' έχει στραμμένο τον νου της σε μας, κ' επειδή μισούν τους Αθηναίους, ποθούν να πετύχομε αυτό που βάλαμε σκοπό μας.

A2.

Ο Αρχίδαμος προκειμένου να ανυψώσει το ηθικό και το φρόνημα του συμμαχικού στρατού τους προτρέπει έμμεσα τους στρατιώτες και αξιωματούχους να υπερβούν εαυτόν σε αυτήν την εκστρατεία. Οι λόγοι είναι πρώτον ότι ποτέ δεν έχουν κάνει μεγαλύτερη εκστρατεία, καθώς συγκέντρωσαν τα πλείστα όσα στρατεύματα, δεύτερον ότι έχουν πολύ μεγάλη πείρα στις μάχες, τρίτον ότι η πόλη εναντίον της οποίας κάνουν την εκστρατεία είναι αρκετά ισχυρή, και τέλος ότι όλες οι ελληνικές πόλεις έχουν αποθέσει τις ελπίδες τους στην πελοποννησιακή συμμαχία εξαιτίας του μίσους που τρέφουν για τους Αθηναίους.

B1.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
μάλα	μᾶλλον	μάλιστα
μεγάλην	μείζονα (ή μείζω)	μεγίστην
ἀγαθοὶ	ἀμείνονες/ἀμείνους	ἄριστοι
κακοὺς	χειρόρους (ή χειρόνας)	χειρίστους
ἐνδεεῖς	ἐνδεεστέρους	ἐνδεεστάτους

B2.

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
σχήσοντες/ ἔξοντες
ἴασιν/ ἐλεύσονται
φανείσθαι / φανήσεσθαι
ἐπαροῦνται/ ἐπαρθήσονται
πράξειν

Γ1.

- τῶν Λακεδαιμονίων: εἶναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο βασιλεύς.
- τῆς ἐξόδου: εἶναι αντικείμενο στο ρήμα ἡγεῖτο.
- πασῶν: εἶναι (ομοιόπτωτος) κατηγορηματικός προσδιορισμός στο τῶν πόλεων.
- ἡμῶν: εἶναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική κτητική) στο πατέρες.
- πολέμων: εἶναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο ἄπειροι.
- τῶν πατέρων: εἶναι γενική συγκριτική από το επίθετο συγκριτικού βαθμού χειρόους.

Γ2.

- ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν: Δευτερεύουσα χρονική (επιρρ.) πρόταση, ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα της κύριας πρότασης παρήνει.
- ἃ ἐπινοοῦμεν: Δευτερεύουσα αναφορική (ονοματική) πρόταση, ως αντικείμενο στο απαρέμφατο πράξαι.

Ε' ΚΕΦΑΛΑΙΟ:
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Ξενοφώντος, Ἑλληνικά Α' (γ') 8 - 10 (αδίδακτο Ἐπαναληπτικών πανελλαδικών 2001 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Ξενοφώντος, Κύρου Ἀνάβασις III, i, 42-43 (αδίδακτο Πανελλαδικών Εσπερινών Λυκείων 2003 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Ξενοφώντος, Ἑλληνικά Στ' IV, 6-7 (αδίδακτο Ἐπαναληπτικών πανελλαδικών 2012 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Θουκυδίδου, Ε 115 (αδίδακτο Πανελλαδικών 2009 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Θουκυδίδου, Β 54 (αδίδακτο Ἐπαναληπτικών πανελλαδικών 2011 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Θουκυδίδου, Η, 61 (αδίδακτο Πανελλαδικών 2012 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Θουκυδίδου, ΣΤ 28 (αδίδακτο Πανελλαδικών 2013, προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Θουκυδίδου, Α 15, 1-2 (αδίδακτο Πανελλαδικών 2015 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Θουκυδίδου, II.89.8 (αδίδακτο Ἐπαναληπτικών πανελλαδικών 2015 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Θουκυδίδου, II 63, 1-3 (αδίδακτο Ἐπαναληπτικών πανελλαδικών 2016 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Θουκυδίδου, I.72 (αδίδακτο Ἐπαναληπτικών πανελλαδικών 2017 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Θουκυδίδου, 1.75 (αδίδακτο Ἐπαναληπτικών πανελλαδικών 2019 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Θουκυδίδου, Α121, 1-4 (αδίδακτο Πανελλαδικών 2022 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Πλουτάρχου, Ἀλκιβιάδης 35 (αδίδακτο Πανελλαδικών Εσπερινών Λυκείων 2004 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Πλουτάρχου, Ἀλκιβιάδης 2 (αδίδακτο Πανελλαδικών Εσπερινών Λυκείων 2007 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

Πλουτάρχου, Λακωνικά αποφθέγματα, 222B-D (αδίδακτο Ἐπαναληπτικών πανελλαδικών 2021 προσαρμοσμένο στο νέο σύστημα).

1. Ξενοφῶντος, Ἑλληνικά Α' (γ') 8 – 10 (2001)

Τα “Ἑλληνικά” του Ξενοφῶντα εἶναι ἐπὶ τῆς οὐσίας ἡ συνειδητὴ ἐπιλογή του ἱστορικοῦ νὰ συνεχίσει τὸ ἔργο του Θουκυδίδη γιὰ τὶς ἐμφύλιες διαμάχες τῶν ἐλληνικῶν πόλεων μεταξὺ τους. Στὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ παρουσιάζονται ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα οἱ διαπραγματεύσεις τῶν Ἀθηναίων με τὸν Πέρση σατράπη τῆς Φρυγίας.

Ἐκ τούτου δὲ Ἀλκιβιάδης μὲν ὤχετο εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ εἰς Χερρόνησον χρήματα πράξων· οἱ δὲ λοιποὶ στρατηγοὶ συνεχώρησαν πρὸς Φαρνάβαζον ὑπὲρ Καλχηδόνος εἴκοσι τάλαντα δοῦναι Ἀθηναίοις Φαρνάβαζον καὶ ὡς βασιλέα πρέσβεις Ἀθηναίων ἀναγαγεῖν, καὶ ὄρκους ἔδωσαν καὶ ἔλαβον παρὰ Φαρναβάζου ὑποτελεῖν τὸν φόρον Καλχηδονίους Ἀθηναίοις ὅσον περ εἰώθεσαν καὶ τὰ ὀφειλόμενα χρήματα ἀποδοῦναι, Ἀθηναίους δὲ μὴ πολεμεῖν Καλχηδονίοις, ἕως ἂν οἱ παρὰ βασιλέως πρέσβεις ἔλθωσιν. Ἀλκιβιάδης δὲ τοῖς ὄρκοις οὐκ ἐτύγχανε παρών, ἀλλὰ περὶ Σηλυμβρίαν ἦν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Νὰ μεταφράσετε στο τετράδιό σας τὸ κείμενο.

Μονάδες 20

A2. Ποιὰ συμφωνία ἔκαναν οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγοὶ με τὸν Φαρνάβαζο;

Μονάδες 10

B1. συνεχώρησαν, ἀποδοῦναι: Νὰ κλίνετε τὴν προστακτικὴ τῶν ρηματικῶν αὐτῶν τύπων στὸν χρόνο καὶ τὴν φωνὴ που βρῖσκονται.

Μονάδες 5

B2. έλαβον: Να κλίνετε στον ενικό αριθμό το αρσενικό γένος της μετοχής του ενεργητικού παρακειμένου.

Μονάδες 5

Γ1. Να χαρακτηρίσετε συντακτικώς τις μετοχές: **πράξων, παρών.**

Μονάδες 5

Γ2. Να γράψετε την υπόθεση και την απόδοση του υποθετικού λόγου που λανθάνει στο κείμενο και να τον χαρακτηρίσετε.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Μετά από αυτό ο Αλκιβιάδης αναχώρησε για τον Ελλήσποντο και την Χερρόνησο, ούτως ώστε να εισπράξει χρήματα·

οι υπόλοιποι στρατηγοί (των Αθηναίων) συμβιβάστηκαν με τον Φαρνάβαζο να δώσει αυτός 20 τάλαντα στους Αθηναίους για την Καλχηδόνα και να οδηγήσει πρέσβεις Αθηναίων στον Πέρση βασιλέα· και έδωσαν αυτοί, αλλά και πήραν ένορκες διαβεβαιώσεις από τον Φαρνάβαζο, αφενός ως προς το ότι πρέπει να αποδίδουν οι Καλχηδόνιοι τόσο φόρο στους Αθηναίους όσο συνήθιζαν, αλλά και να αποδώσουν όσα οφείλουν, αφετέρου ως προς το ότι και οι Αθηναίοι πρέπει να μη πολεμήσουν τους Καλχηδониούς, μέχρις ότου να επιστρέψουν οι πρέσβεις από τον Πέρση βασιλιά.

Ο Αλκιβιάδης έτυχε να μην είναι παρών την ώρα της συνθηκολόγησης, διότι ήταν στην Συλημβρία.

A2.

Οι Αθηναίοι στρατηγοί, ενώ ήταν απών ο διοικητής τους Αλκιβιάδης, συμφώνησαν με τον Φαρνάβαζο να συνεχίσουν οι Καλχηδόνιοι να πληρώνουν συμμαχικό φόρο στους Αθηναίους μαζί με όσα οφείλουν, αλλά και να μη τους πολεμήσουν οι Αθηναίοι μέχρι την επιστροφή των Αθηναίων πρέσβεων τους από τον Πέρση βασιλέα.

B1.

συγχώρησον, συγχωρησάτω,
συγχωρήσατε, συγχωρησάντων
ἀπόδος, ἀποδότω
ἀπόδοτε, ἀποδόντων

B2.

εἰληφώς, εἰληφότος, εἰληφότι, εἰληφότα, εἰληφώς.

Γ1.

- **πράξων:** τελική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο **Ἀλκιβιάδης** του ρήματος κίνησης **ᾤχετο** (σε ανάλυσή της: **ἵνα πράξη**).
- **παρῶν:** κατηγορηματική μτχ., συνημμένη στο υποκείμενο **Ἀλκιβιάδης** του ρήματος **οὐκ ἐτύγχανε**.

Γ2.

ἕως ἂν ἔλθωσιν... μὴ πολεμῆιν: Χρονικοῦποθετική πρόταση με απόδοση το τελικό απαρέμφατο, σε σχέση του προσδοκωμένου.

